

451581

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL IX

No. 22

27

MAI

1928

În acest număr: *Tulburarea din Ardeal de Octavian Goga; Bătrân poezie de I. Iliesiu; Istoria națională și istoria universală în învățământul gimnazial de I. Lupaș; Sfatul unui prieten de I. Agârbiceanu; La groapa lui moșu Costa de P. Nemoianu; Importanța aviației de maior invalid D. Oancea; Ungaria și Alba-Iulia de M. B. Rucăreanu; Cronica politică: Diversiuni de sfârșit de sezon; Indreptățire de D. I. Cucu; Gazeta rimată: Premii naționale de Metodiu Az-Buchi; Insemnări: Restitutis in integrum; Filantropie cu bombă; Alegerile din Germania; Manifestație ce-tățenească; Programe și realizări; Partidul misterelor; etc.*

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: STR. N. IORGA No. 2

UN EXEMPLAR 10 lei

© BCUCluj

Țara Noastră

Tulburarea din Ardeal

Adunarea dela Alba-Iulia preocupă și azi lumea la noi.

Prin felul cum s'a desfășurat și mai ales prin sugestiunile ei postume, mult trâmbițata parodie a manifestării naționale de-acum zece ani se desprinde văzului nostru cu toate dedesubturile și lămurește tot mai bine acealia politică a tovarășiei Vaida—Maniu—Mihalașche. Partidul zis național-tărănesc, care a girat cu numele lui întrunirea, a fost mai mult firmă și pretext pentru a se răscoli cu acest prilej toate fermentele subversive din țară și toate apetiturile de peste graniță îndreptate împotriva României. Nici odată dela unire încoace nu s'a petrecut un act politic, care să aducă mai rele servicii consolidării noastre de stat, ca această demonstrație în care foamea de putere a unor oameni fără orizont a fost exploatată de forțe oculte pentru scopuri diametral opuse ori-cărui interes românesc.

Însăși preparația, care a premers adunării, a arătat dela început că sunt în joc mâini nevăzute, care lucrează cu abilitate dincolo de prevederile și intențiile inocentului șef dela Blaj. Reclama care s'a făcut trei luni deiarândul cu-o specială nevroză și cu un chiot de țarăbă absolut neromânesc în gazetele ce lansează liberarea comunistului Bujor dela Doftana, reclama asta fără răgaz a unor patrioți proaspăt înamorați de Ardeal, e cea mai evidentă indicație că noua Alba-Iulia nu avea nici în clin nici în mână un moment măcar cu tradițiile noastre seculare. A doua lămurire a fost atitudinea presei străine din Ardeal și a ziarelor dela Budapesta. Campania care s'a dus în capitala de pe malul Dunării în vederea bunei reușite a adunării dlui Maniu a fost tot atât de caldă și pasionată, ca și suspinele languroase din strada Săringar. În acest chip, printre o agitație surdă între-

ținută de gazete și propagată timp îndelungat, s'a creat o atmosferă care a zăpăcit masele și-a pus în circulație tot felul de întrebări. E adevărat că subț privegherea slăbănoagă a guvernului, mai mult decât inexistent pe urma proconsulilor ce-a trimis în Ardeal, această sibi-ciuire a mulțimii cu diverse lozince destructive s'a făcut slobod, fără nici un obstacol. Starea sufletească haotică a fost mărită și de oamēnii reprezentativi ai comitetului de-o sută, cari în nemărginita lor inconștiență, făgăduiau țăranilor izbăvirea tuturor relelor și se lansau cu aiere de viteje în tulburarea satelor. Nu s'a mai pomenit o miș-care de amăgire a țăranilor noștri mai frivolă și mai primejdioasă. Cunosc advocați vârași până în gât în întreprinderi străine, care-i utilizează ca samsari plățiți, țipuri din cele mai desagrabile ale faunei consiliilor de administrație, deghizați în tribuni și centurioni de car-naval, după legea din bătrâni și porniți călare spre Alba-Iulia să câștige „dreptatea” poporului năpăstuit. Nu e nicio mirare că după atâta scormonire din toate părțile, imaginația populară s'a trezit, realitatea s'a eclipsat în mintea multor săteni și-un val de nesiguranță cu dor de aventură s'a ivit în sufletele smulse din calmul lor.

A venit, în sfârșit, ziua așteptată cu norod mult și cu treabă puțină. Cine să se mai indeletnicească azi cu grămezile de vorbe ce s'au revărsat acolo, sau să mai desgroape „rezoluțiile” de-o ucigătoare banalitate? Toate poartă marca atelierului din care purced democrațiile cele clișee cu „dreptatea socială” și celelalte bunătați inventate de cerebralizitatea șefului Iuliu Maniu. Singura latură interesantă e psihologia mulțimei la adunare. Nici un gând politic, nici o credință colectivă precisă n'a îndrumat conștiința acestei adunări. Înainte cu zece ani, se știe, stăpâna o idee mare și simplă, care determina cu-o putere elementară sentimentele celor mulți. Era dorința frenetică a unirii. Adunarea actuală n'a avut nici un asemenea impuls colectiv hotărâtor. Au fost numai porniri mai mult sau mai puțin nelămurite, din care nu s'a putut închea nici un strigăt de voință unitară. O astfel de pornire era, de pildă, dorința de disordine, din care se credea de către unii că va ieși câștigul ușor al revoluțiilor de odinioară. Alt îndemn era protestarea împotriva vechiului Regat, propagată de zece ani neconținut prin toate cuvântările și interviurile înțelepte ale chibzuifului domn Alexandru Vaida și soții. Din această patriotică educație s'a zămislit „marșul spre București”, — cea mai caraghioasă și mai fâmpită lozincă din câte cunoaște istoria noastră politică. Dar gând precis în toată aglomerarea asta de țărani n'a fost. O singură pătură de oameni a venit la Alba-Iulia știind ce vrea. Au fost *socialiștii*. Ei s'au folosit de situația particulară ce li s'a creat prin nesocotința domnilor șefi și subșefi, ca să-și asvârle în masele scăpate dela o conducere normală doctrina lor. Este unica îndrumare, care s'a primit acolo și care a transformat astfel caracterul acestei întruniri dela Alba-Iulia, scoțând-o de sub ocrotirea steagului nostru tricolor și trecând-o sub flamura roșie.

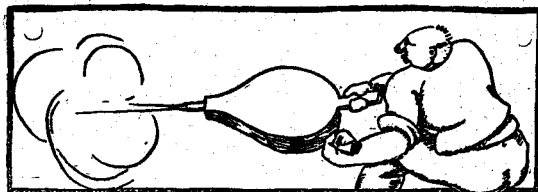
Undele postume ale răscolirii n'au încetat. Se resimt și azi. Impresia cea mai puternică înregistrată la adunare în sens socialist lu-

crează înainté. S'ar putea zice cu drept cuvânt, că după ce-au apucat pe pövärnishul agitațiilor, corifeii care-și zic naționali, supra-licitați fiind de către tovarășii lor, au pierdut din mână poporul ademénit de făgăduinșe nebune. În Ardeal a rămas o stare sufletească morbidă, care se observă la tot pasul, nu numai din unele acte nesăbuite ce se petrec la sate, dar și din spiritul curent manifestat în toate chipurile. Adunarea dela Alba-Iulia a introdus în sufletul mulțimii fermentul disolvant și-a reintegrat psihologia satelor noastre în acea atmosferă revoluționară de pe vremea dărâmării imperiului habsburgic...

Restabilirea unui principiu de autoritare aici e cea mai arzătoare chestiune, pe care o cere unitatea noastră de stat. Se poate îndeplini o asemenea rectificare de conștiință sub oblăduirea actualului guvern?

Răspund cu mâna pe inimă: — Nu!

OCTAVIAN GOGĂ

Bătrân

Cenușă. Neguri. Scrum.
Cupola aurită a visurilor mele
S'a prăbușit acum.

Imi năvălesc în suflet muștrări clocotitoare
Și poposesc pe-o stâncă, — biet naufragiat,
Cu ochi lipsiți de viață și' nsetoși de soare,
Cu trupul fără vlagă, cu pieptul sfâșiat.

Potirul suferinții îmi tremură în mâni.
În pomii fericirii nu-s fructe să mai cadă.
Și curge bătrânețea din albele fântâni
Ca apele de munte, în sunet de cascadă.

Orașul bucuriei cu turnuri de granit,
Cu glorie, cu temple, cu psalmi cântați din liră,
C'un huroit de groază pe veci s'a năruit, —
Iluziile mele ca fluturii pieriră.

Ne 'nghite dușmănia și ura și uitarea,
Și dibuim prin viață ca într'un labirint.

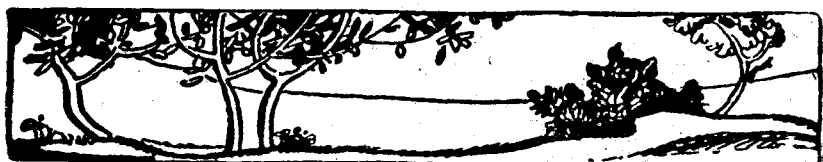
Un șarpe 'mplântă colții și-mi varsă 'n trup otravă.
Mă mustră umiliința regretelor târzii,
Și nu mai cred în viață precum nu cred în slavă.

În urmă-mi văd sicriul, și scârțâie un dric.
Pe cai sălbatici sboară a duhurilor turmă.
Adio, scumpi tovarăși, e ora cea din urmă, —
Din tot ce suntem astăzi, ca mâni n'om fi nimic.

Cupola aurită a visurilor mele
S'a năruit acum.
Cenușă. Neguri. Scrum.

IUSTIN ILIEȘIU

Istoria națională și istoria universală în învățământul gimnazial*)

I.

Două motive mă îndeamnă, domnilor colegi, să spun câteva cuvinte aici în ședința plenară în legătură cu raportul prezentat de către comisiunea istorică ale cărei dezbateri am avut onoarea a le prezida împreună cu d. prof. Tafrali dela Universitatea din Iași:

1. Convingerea că prin concluziunile cuprinse în acest raport, mai ales în ceea ce privește învățământul istoric în cursul gimnazial, *nu se pregătește în deajuns calea unei reforme raționale*, cum o preconizează însuș textul și spiritul noii legi a învățământului secundar;

2. Necesitatea de a da câteva lămuriri cu privire la felul, cum am arătat și într-o ședință a comisiei, că *trebuie valorificată istoria locală ca punct de mănecare și că temelie firească a istoriei naționale*, căutând pretutindeni a o aduce în legătură organică cu dezvoltarea vieții unitare a neamului.

Textul legii îmi pare atât de clar, încât nu necesită, am putea spune că nici nu admite multă interpretare, când stipulează în art. 28 că în gimnaziu se va preda „*istoria românilor și istoria universală în legătură cu istoria românilor*“. Dacă viitoarea programă analitică se va mărgini să divizeze istoria universală în două părți mari (din cele mai vechi timpuri până la 1453 și dela căderea Constantinopolului până în zilele noastre) va săvârși o lucrare prea ușoară comprimând în *două clase* materialul istoric, care fusese repartizat până acum pe *3 ani*, reducându-l bine înțeles și izbufind, eventual, să-l pună în legătură cu câteva chestiuni de istorie românească. Dar, în cazul acesta nici nu poate fi vorba de reformă didactică serioasă. Incadrarea istoriei române în istoria universală s'a făcut și până acum în oarecare măsură.

Sunt convins că intenția legiuitorului a ființit de astădată la o reformă didactică mai hotărâtă, mai categorică. Dându-și seama de

*) Cuvântare ținută în plenul conferinței pentru fixarea programei analitice în școlile secundare.

anume cerințe ale psihologiei copiilor de vârstă mai fragedă, precum și de dificultatea destul de mare de a-i face să înțeleagă *chestiuni atât de îndepărtate de ei în timp și spațiu*, cum sunt toate câte li se înfățișează în clasele I și II prin manualele de istorie universală, legiuitorul pare a-și fi adus aminte de strămoșescul sfat pedagogic: *maxima debetur pueris reverentia*. I s'a făcut, deci, milă de bieții copii, a căror minte plâpândă continuă a se încărca an de an cu o sumă considerabilă de cunoștințe disparate, cari în lipsa ideilor aperceptive nu pot prinde rădăcini și nu pot rodi în cugetul sau în sufletul lor.

De aceea își va fi zis, probabil, legiuitorul că e bine să cruțe mintea copiilor de povara acestor cunoștințe până la o vârstă mai înaintată, când în cursul superior al liceului vor fi în stare să lupte voinicește cu ele, spre a le putea birui și stăpâni deplin. Căci a preda istoria universală în felul de până acum unor copii în vârstă de 10—12 ani este o lucrare lipsită de rezultate mai apreciable. Profesorii înșiși, dacă vor avea destulă sinceritate, vor mărturisi continua lor sinamăgire asupra cantității de cunoștințe universale deplin asimilate la vârsta aceasta.

E bine, deci, să se dea ascultare și străvechiului sfat cuprins în proverbul grecesc: *gnothi se auton* — cunoaște-te pe tine însuși, — ceea ce în cazul de față se traduce astfel: cunoaște-ți neamul și țara în trecut și prezent, ca să poți deveni capabil a contribui la prosperarea și progresul lor în viitor! Deaceia, repetă legea *în 8 cuvinte de două ori* postulatul: *istoria românilor!* Aceasta în nici un caz nu se poate interpreta ca o simplă încercare de a încadra istoria națională în istoria universală, ci tocmai invers pe aceasta din urmă în cea dintâi. Dar se va întreba cineva: cum e cu puțință să încadrezi chestiuni așa de multiple și de vaste, ca ale istoriei universale, în strămele încăperi ale istoriei naționale?

Legea însăș dă oarecare indicațiuni, evident, extrem de laconice. Din cupriusul lor putem totuși înțelege, că legiuitorul s'a gândit numai la un *minimum* de istorie universală pentru cursul inferior, la atâta cât e de neapărată trebuință, pentru o înțelegere mai bună și mai deplină a istoriei naționale.

Rațiunea legii, mai presus de orice îndoială, nu poate fi decât aceasta: *să aibă istoria românilor, în cursul inferior al liceului rolul unei materii de concentrațiune* atrăgând în cadrele și momentele mai însemnate ale istoriei universale, în primul rând pe acelea, cari pot fi aduse într'o legătură mai apropiată sau mai depărtată cu viața din trecut a neamului nostru, apoi și pe acelea cari au putut contribui direct sau indirect la dezvoltarea noastră istorică, înrăurind în bine sau în rău, sporind sau diminuând patrimoniul nostru național.

Se va părea multora cam îndrăzneț pasul acesta spre o reformă, care abia de câteva decenii a încercat să-și deschidă un drum în literatura noastră didactică. Dar dacă experiențele noastre sunt puține în privința aceasta, experiențele altor neamuri, cari pășesc în fruntea tuturor mișcărilor intelectuale, deci și a celor pedagogice, sunt destul

de numeroase și mai ales de natură a ne încuraja să facem și noi pasul acesta, pe care Germania și Franța l-au făcut de mult, iar în ultimul deceniu a îndrăznit să-l facă și patria lui Comenius, Cehoslovacia prin decretul ministerului instrucției publice dela 7 Iulie 1919 nr. 25.256 care preconizează că în primele 3 clase ale cursului inferior (școale civile) învățământul istoric nu va cuprinde mai mult decât „istoria statului ceho-slovac, istoria popriului popor și evenimentele cele mai importante din istoria universală a epocelor respective“ (1. din cele mai vechi timpuri până la sec. XVI; 2. până la revoluțiunea franceză și 3. până în timpul de față.)

În literatura noastră didactică cea dintâi încercare în această direcțiune, după cunoștințele mele, este a dlui profesor Găvănescu dela Universitatea din Iași.

Desigur, d-sa a fost îndemnat de serioase motive pedagogice și didactice să aplice „sistemul româno-centric“ în predarea istoriei. Adevărat, că istoricii de profesiune nu au grăbit cu adesiunea lor la acest sistem. Nici nu au întârziat a-l combate, spunând că „le este ușor germanilor sau francezilor, să grupeze istoria popoarelor europene în jurul istoriei lor naționale, și dacă românii ar fi jucat rolul politic al acestor două mari popoare, ar putea-o s'o facă și ei. Lucrurile stau însă dimpotrivă. Istoria noastră a fost determinată de a vecinilor noștri, cu mult mai culți și mai puternici, cu mult mai vechi în civilizație decât noi. Țările române apar în istorie, când evul mediu începe să apună și instituțiile noastre sunt un slab reflex al celor apusene, trecute prin filiera vecinilor noștri“ (I. Bogdan, Câteva cuvinte despre sistemul româno-centric în predarea isf. univ. *Conv. Lit.* 1904. p. 386.)

Dar obiecțiunea aceasta se potrivea și unguirilor, cari introduceau acelaș sistem în școlile civile înainte de război, dupăcum se potrivește și cehoslovacilor, cari în afară de mișcarea husită n'au produs nici ei valuri mai adânci în fluviul istoriei universale.

Îndemnată, probabil de exemplul celor două state vecine, oficialitatea noastră școlară a procedat la fel. În *Buletinul Oficial* al ministerului Instrucțiunii publice din București a apărut la 19 Sept. 1920, programa analitică aprobată de minister cu No. 65253 din 22 Iulie 1920, un an deci după exemplul Cehoslovaciei, pentru școlile civile din Transilvania. Această programă cere să fie înfățișate „în cadrele istoriei românilor evenimentele mai importante din istoria generală“, fără a preciza însă limitele acestei încadrări, ci mulțumindu-se a-i fixa locul în cl. III-IV, împărțind materialul istoriei pentru cl. III până la domnia lui Ștefan cel Mare, iar pentru cl. IV dela Ștefan cel Mare până în prezent.

După acest prim pas de încercare, în sensul legii trebuie să urmeze acum al doilea, încadrând istoria universală în istoria românilor pentru toți 3 anii cursului inferior sau cel puțin pentru anii 2 și 3, unde legăturile între aceste două studii se îmbină de sine, câtă vreme pentru anul I cu istoria antică, adevărat, că aceste legături sunt mai puțin numeroase și mai anevoie de înfiripat. Ar rămânea, deci, să

se predea în cl. I istoria antică, iar în a II-a și a III-a istoria românilor cu evenimentele cele mai importante din istoria universală (cum am văzut că se face în Cehoslovacia pentru toți 3 anii cursului inferior).

Necesitatea acestei reforme didactice a învățământului istoric a fost simțită chiar în cercurile profesorilor de istorie. Dovezile de ordin literar-publicistic nu lipsesc. Voiu cita aci nu numai studiul apărut la 1925 în *Revista generală a învățământului* cu titlul „Programa istoriei în învățământul secundar” de P. Georgian, care propune tocmai „gruparea faptelor istoriei universale în jurul istoriei naționale”, iar pentru aceasta din urmă cere de asemenea să fie predată „în legătură cu marile fapte ale istoriei universale” atât la cursul inferior, cât și la cel superior.

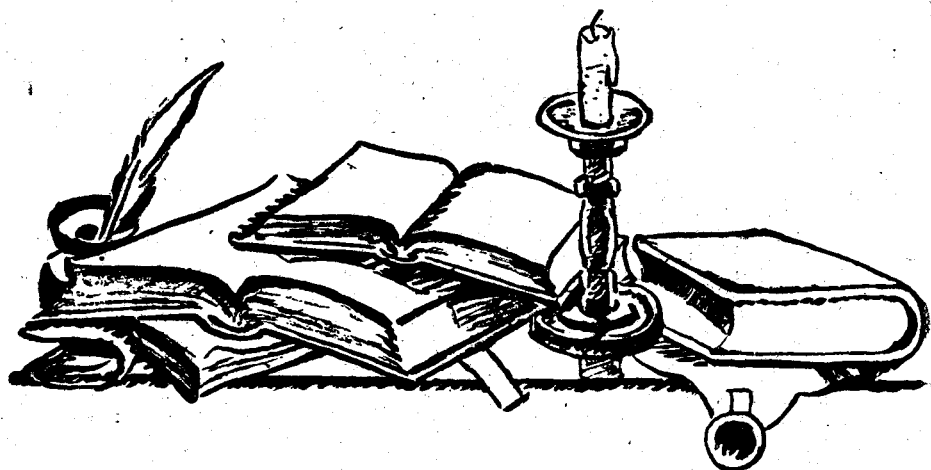
În temeiul argumentelor înșirate aci, propun a se respecta sensul și rațiunea noii legi a învățământului secundar și rog pe cei ce vor fi încredințați din partea ministerului cu alcătuirea programei în amănunte să aibă curajul civic și pedagogic a păși cu bărbăție la realizarea acestei reforme necesare pentru învățământul nostru istoric.*)

I. LUPAȘ

---

*) Continuarea acestei expuneri, în care d. prof. Lupaș arată necesitatea încadrării istoriei locale și regionale în istoria națională, va apare într'un număr viitor.

RED.

Sfatul unui prieten

În drumul său prin România, unul din pușinii prieteni sinceri și dezinteresați ai poporului nostru, abatele Zavoral, s'a oprit pentru o zi și la Cluj. I s'a făcut aceeaș primire entusiastă, — isvorată dintr'o calitate fundamentală a rasei noastre, aceea a recunoștinții, — de care s'a împărtășit în decursul întregii sale petreceri pe pământul românesc. Cu prilejul recepției festive ce i s'a făcut în Aula Universității, abatele Zavoral, răspunzând salutului ce i s'a adus în capitala culturală a Ardealului, a îndemnat, în cuvinte cuminți, la unire, la căutarea, folosirea și creșterea sentimentelor și a realităților cari duc la unire, și la încunjurarea acelor cari pot naște desbinarea.

Cuvântul lui vibra de o caldă și sinceră iubire părintească, vrednică de recunoștința noastră, a celor pe cari a început a ne cunoaște și a ne iubi abea din toamna întâiului an al războiului mondial, când în mănăstirea sa din Strahov a îngrijit pe soldați noștri răniți.

Relevând frumusețile și bogățiile țării, și calitățile frumoase ale nației noastre, venerabilul părinte a stăruit asupra vechiului adevăr, că mai greu este de a păstra decât a câștiga. Făcând aluzie la nevoile din cele două țări vecine și prietene, și la primejdiile ce le amenință de-opotrivă, abatele Zavoral a arătat datoria actuală a celor două popoare de a se arăta vrednice de ceea ce au câștigat, prin armonia internă și muncă aprigă. Iar la armonia dinlăuntru nu se ajunge decât prin eliminarea voluntară a ceea ce poate produce împerecheri, și căutarea, cu ori ce jertfă, a elementelor de unire.

Cu alte cuvinte: pentru țările născute, sau crescute din războiul mondial, nici azi nici mâne nu e timp pentru războiri interne, istovitoare de forțe, ci imperativul zilei este armonia și munca productivă. Este și nefiresc, și ireal, și primejdios ca noile state să dea aspectul unor formațiuni cari nu se pot închea, și cari, pentru liniștirea valurilor interne, au nevoie de... corectări ale străinătății. Gândul, și mai pe urmă; acțiunea pentru revizuirea tratatelor de pace, a încolțit la dușmanii nouilor state, chiar din aspectul luptelor interne din acestea.

Inverșunarea care dă acest aspect, cel puțin pentru vecinii la pândă, e desigur nefirească, pentrucă nouile state au izvorât din năzuințe, aspirații, și idealuri de veacuri, și e absurd să crezi că acest ideal nu mai poate încălzi a doua zi după consfătuirea statelor naționale. Dar este și ireală, pentrucă nemulțumirile existente nu pot fi umflate până la a vedea spectrul prăbușirii.

Aspectul pe care-l dau luptele politice de partid, cel puțin la noi, situației noastre interne, nu mai încapă îndoială că este și primejdios: acasă, pentrucă demoralizează voințele, în afară, pentrucă sporește nădejile celor ce ne-au scăpat din mână.

Fiind nefiresc de inverșunat acest aspect, el poate avea o singură explicație, cum a observat recentul și bunul nostru prieten abatele Zavoral: Se caută mereu, în lupta politică, ceea ce ne desparte, și nu ceea ce ne unește în mod firesc.

* * *

Sunt gânduri drepte, clare, constatări juste. S'au făcut și de către cei mai desinteresăți dintre cetățenii României-mari. Dar de câteori un autohton s'a ridicat s'a vestească cuvântul salvator al unirii, a căutării elementelor existente cari ne pot înregimenta într'o tabără, într'o muncă de creație, în continuitate, s'au ridicat mereu pontifiți cari celebrează în capiștile sectarilor, să declare că nu am nevoie de colaborare, că singuri „ai lor“, „partidul“, e prea de-ajuns să ferească țara. Aceasta, când cel care a cuvântat pentru armonia interioară are o greutate în viața publică. Spus adevărul de către simplii cetățeni, simplii muritori, — ei nu s'au ales decât cu disprețul „eroilor“ în fața... învinșilor, fără să-și dea seama că e mai mare eroism a lucra cu elementele realității, decât a te hrăni cu acele ale unor ambiții sau imaginații înfierbântate.

Cuvântul de armonie a fost spus adeseori la noi în țară; s'au dat chiar lozinci; s'au făcut încercări pentru o concentrare națională. Oamenii limpede văzători și cu dragoste sinceră de neam au văzut dela început că există și consolidare a țării, că aceste elemente sunt și cele de căpetenie în drumul realizărilor de azi din viața națională.

În anii cei dintâi după unire s'a propus și s'a stăruit pentru guverne naționale, de cari, desigur, România avea o constantă nevoie cel puțin două decenii. Azi, după câțiva ani, partidele politice nu se mai pronunță oficial pentru asemenea guverne. Singuratici gân-

ditori, sau dintre șefii politici, d. N. Iorga, au rămas credincioși principiului salvator al colaborării „tuturor forțelor bune ale națiunii”, — cum se spunea odată. Unii dintre șefii politici cari, înainte cu cinci-șase ani, erau mari aderenți ai guvernelor naționale, azi jură și ei pe forțele partidului propriu, resping colaborării, și se cred singuri salvatori ai țării, ca și aceia pe cari îi condamnău mai înainte chiar din acest motiv.

...S'a înmulțit clientela politică a fiecărui partid... Au crescut ambițiile, ca și pafimile, din continua căutare a ceea ce ne separă, nu a ceea ce ne unește!

* * *

Și iată pentru ce îndemnul cald al bunului nostru prieten cehoslovac, va răsuna în pustiu, cum au răsunit și îndemnurile de-acasă. Abatele Zavoral a fost cruțat, se'nțelege, de critica partidelor care „singure” pot salva țara, clar adevărul spus de dsa nu va coborî în sufletul șefilor politici. Aceștia, în taină, vor spune cucernicului prieten: „Sfinția Ta nu știi ce-i la noi, nu cunoști situația! Cu cine să cauți unirea? Cu dușmani interni ai țării? (Se știe că „dușman intern” în concepția de partid la noi e... partidul advers). Ce elemente comune ne-ar putea uni? Cum să unești apa și focul?”

În realitate știm cu toții că nu e „apă” și nu e „foc”, ci aceea „generație mediocră” de care pomenise d. N. Iorga. Și că este în adevăr o astfel de generație se adevărește chiar prin faptul că nu poate descoperi elementele de unire și de împreună muncă pozitivă, și fiecare se cocotează tot mai sus pe stâlpul lui de izolare, să nu-l mai poată atinge nimeni, și să fie adorat, ca un idol, de națiune.

I. AGÂRBICEANU

La groapa lui moșu Costa

La Sf. Nicolae trecut s'a împlinit anul de când tatăl meu s'a dus pe drumul cel fără de întoarcere, la vârsta de 67 ani.

Nu mă gândesc să-i fac aci un panegiric postum, dând curs unui regret prea firesc. Mă opresc pentru un moment, nu ca să-mi exprim propria durere, ci ca să închid liniile ce dau contur caracterului unui țaran român și, deci, și aceleia al regretatului meu părinte.

Viața unui om nu poate fi apreciată la justa ei valoare decât atunci când ea fost încheiată. Comunitatea cu cei morți pe cari i-am iubit — zice Cicerone — este cu mult mai amplă decât cu cei vii. Câtă dreptate are cugetătorul roman mi-am putut da seama din tot ceea ce frământ în gând dela moartea tatălui meu. Deși am fost martor și obiect al tuturor eforturilor lui, vreme de zeci de ani, totuși, nu mi-am putut da seama, cu deplină conștiință, de sursa fecundă din care porneau și de sensul adânc al acestor străfări. Aceasta, probabil, din motivul că atunci când trăia le reflectam în oglinda nevoilor mele de toate zilele și n'aveam vreme să aprofundez sensul lor moral. Din clipa când l-am petrecut la groapă, spiritul meu s'a eliberat de sub tutela unor asemenea griji și în noua lumină acțiunile lui le judec cu totul din alte puncte de vedere.

Analizând viața tatălui meu, am ajuns la concluzia, că secretul izbândeii lui se datorește modului cum și-a fixat rosturile în lumea această. El n'a nutrit direct nicio ambiție care să depășească cadrele familiei sau gospodăriei sale. Aci și-a concentrat toată puterea sa de muncă, toată perseverența de care e capabilă o voință hotărâtă. Nu reflecțiuni abstracte l-au dus la această concepție de viață, căci țaranul n'are vreme pentru asemenea procese complicate, ci înțelepciunea populară adăpostită în devize cari, adunate într'un mănunchiu, ar putea să constituie un întreg sistem filosofic. Punctul de plecare în viața pe care i-o cunoașteți a fost simplu de tot, și pe care ni-l spunea adesea: „nu mănânc mălaiul meu ca să port grija altuia“...

El nu s'a abătut dela această linie de conduită în nicio împre-

jurare. Nu l-au interesat nici chestiunile obștești. La alegerile parlamentare, de pildă, el nu s'a dus niciodată, pentru că era convins că în afară de familia sa el n'ar putea fi de prea mare folos și, prin urmare, de ce să lipsească de acolo unde este stâlful principal? Subt acest raport a fost superior oricărui știutor de carte, rezistând la amăgiri și măguliri. Imi aduc aminte, că ducându-mă să-l vestesc despre numirea mea la Lugoj, mi-a zis: „de aci înainte n'am să-ți mai dau niciun sfat, pentru că nu mă pot amesteca în treburi pe cari nu le-am învățat; povața mea cea de pe urmă este: „să nu lăcomești la bani!“ S'a și ținut cu strictetă de această solemnă promisiune. Venind prietenii de demult după protecție la el, era un deliciu să-l ascuți cum se eschiva! Mai întâi scotea din podrum (pivniță) o albă (halbă) de rachie cu care îi omenea, apoi se așezau pe proțapul carului, vorbind de câte toate până când gostul (oaspe) ajungea la scopul adevărat al vizitei sale: „am venit, nică Costo, să te rog să-mi dai câta scrisoare către domnu Pătru dăla Lugoj, că tare mare năcaz am“... — „Îți dau, frate, — era răspunsul — dar te rog să aștepți până oi învăța carte, că deocamdată nu știu...“

Dar felul acesta de a fi nu însemna că trăia o viață de completă izolare. Ii plăcea să ia cunoștință despre tot ce se vorbește în lume, dar fără să ia parte activă la nimic ce depășea cadrele gospodăriei sale. Mai ales îi plăcea să stea de vorbă cu oameni din alte ținuturi, pe cari îi descosea din fir în păr, fără însă ca din partea sa să fie prea comunicativ. El se purta așa de jerpelit, încât îi plângea de milă întreg târgul unde apărea. Aceasta o făcea, probabil, din motivul că oamenii sunt mai vorbăreți cu semenii lor mai simpli și mai năcăjiți. Pe această cale afla apoi cece se vorbește despre copiii săi, dar fără să ne spună. Le aflam însă pe toate prin intermediul mamei. Cu deosebire era vesel când se întorcea dela Biserica-Albă. Stând aci de vorbă cu părinții altor copii, mai ales cu sărbii cari sunt foarte lăduroși, afla că copiii lor învață foarte bine, numai unul singur dela Petrița îi întrece pe toți și care era fratele meu mai mic, al iubitor de joc în miez de vară. La fel a procedat și când dorea să afle câteva despre activitatea mea de prefect. Interesându-se de mine lumea îi răspundea: „De, nouă ne-ar plăcea, fiindcă am auzit că ar fi de al nostru, de aici dela Petrița, numai că domnii dela oraș spun că prea este „copilandru“. — Și altă „fălincă“ (cusur) nu i-au găsit?“ — era întrebarea stăruitoare a moșului jerpelit, despre care nimeni nu bănuia că subt cămașa-i cu zeci de petece zvâcnește o inimă interesată pentru „copilandrul“ de pe atunci, ajuns obiect de discuție publică.

Simțind că-l chiamă pământul și-a făcut testamentul în toată liniștea. Apoi ne-a chemat acasă să ni-l facă cunoscut. Rod al unei mature și îndelungate chibzuiri, acest act este un monument de înțelepciune și prevedere. Cele șapte hectare de pământ sunt astfel împărțite, încât să fie exclusă orice surpriză viitoare. Mai întâi, cu tot protestul nostru, a trebuit să acceptăm a fi părtași la pământ și noi, cei doi intelectuali ai familiei. Rămânând cap de familie un nepot de

abia 20 de ani, prin această măsură findea să-i prelungească în mod meșteșugit minoritatea. Până când nu se va vedea ce drum a apucat în viață, n'avem voie să renunțăm la bucata noastră. Acceptarea de pământ ne impune o obligație și nouă. Dacă nu vă las nimic — ne argumenta — și dacă va muri și mama voastră, atunci voi nu veți mai veni la Petrița și cum o să răzbească în viață un copil rămas fără niciun sprijin?... Dar prevederea lui a mers și mai departe; s'a gândit la răutatea omenească. Mie mi-a lăsat două iughere de pământ cu vecini iubitori de pricină și procese. Meseria ta — zicea — și așa este să descurci procese, pe câtă vreme celorlalți, neavând această îndeletnicire, trebuie să le las lucrul curat.

După ce la toate s'a gândit și pe toate le-a aranjat, — s'a îmbolnăvit. Și nu peste mult iar ne-a trimis solie să mergem la Petrița, dar să băgăm bine de seama, că dacă nu vom sosi până în Dumineca premergătoare praznicului Sf. Nicolae, el nu va mai fi. În aceea zi a și murit. Ultima dorință i-a fost, ca la groapă să nu-l petreacă nici cor, nici fanfară — foarte răspândite prin partea locului — ci elevii de școală, pentru că „glasul de copil este glas de înger“. În clipa aceea ne-am dat cu adevărat seama ce mult ne-a iubit.

La mormânt l-a petrecut întreg satul și toată intelectualitatea din plasă. L-a parentat revizorul școlar — tot fiu al Petriței — prin paradoxul, că moșu Costa care n'a știut carte moare ca un adevărat intelectual, pentru că n'a trăit și n'a muncit decât pentru carte.

Așa-i fuse viața și norocul — zise Cicerone — la care nu mai este nimic de adăugat...

P. NEMOIANU

Importanța aviației*)

După ce în 1908 frații americani Wreaight reușiseră pentru prima oară să execute un zbor ireproșabil, întrebuințarea avioanelor a trecut din domeniul curiozității în al sportului, pentru că după șase ani, declararea războiului mondial să le găsească utilizabile pe câmpul de luptă.

La început culegând informații la mare depărtare în țara inamică, treptat-treptat amenajate nevoilor, avioanele au ajus la finele războiului armele indispensabile victoriei. Până în Martie 1918, convingșă de importanța covârșitoare a aviației, Germane ajunsese să aibă, numai ea singură, peste 3000 avioane.

Mulțumită escadrilelor de recunoaștere și informațiuni, comandamentul a fost încunoștințat la timp de mișcările adversarilor; — a distrus nodurile de comunicație și frecrele obligate, servindu-se de escadrilele de bombardament; — a fotografiat întregul câmp de luptă dând trupelor copia fidelă a organizației tranșelor; — a condus cu toată preciziunea firul artileriei pentru distrugerea cuiburilor de rezistență; — s'a informat în cele mai mici amănunte și și-a dirijat în consecință rezervele; — iar în momentele supreme a intervenit cu toată puterea focului escadrilelor de luptă și de bombardament, colaborate la mică înălțime, sub protecția celor de vânătoare, să mitralieze și să bombardeze trupele, convoiurile, rezervele, într'un cuvânt toată activitatea inamicului.

În felul acesta, cât timp Antanta nu a avut un comandament unic, Germania și-a păstrat superioritatea timp de patru ani, amenințând în primăvara anului 1918 să-și impună voința cu ajutorul trupelor aduse odihnite de pe frontul rusesc.

Dar importanța aviației a fost evidențiată mai ales de situația în care s'au aflat aliații noștri, în urma ofensivei germane din Martie 1918, când armatele Below, Marwitz și Huttler (aproximativ 900.000 oameni) rupsesse frontul englez pe o întindere de 80 km., înaintând în prima zi 8 km., în a doua 12 km., în a treia 20 km., pentru ca

*) Majoritatea datelor sunt luate din Revista Aeronautică.

din a patra zi de luptă, drumul să nu mai le fie barat de nici o rezistență.

În alte vremuri, în asemenea împrejurări, pentru cel înfrânt armele cari evitau iremediabilul fuseseră artileria și cavaleria. Utilizându-le cu toată îndrăzneala, a câștigat Napoleon la 1809 bătălia dela Wagram; — făcând apel la spiritul lor de sacrificiu a scăpat de dezastru Frederic Carol la 16 August 1870 corpurile III și X, dând astfel lui Moltke posibilitatea să câștige lupta decisivă dela St. Privat. În aceiaș tradiție s'a jertfit artileria franceză la Charleroi și pe Marna în 1914.

În 1918 însă, intervenția pe frontul englezesc era o imposibilitate, căci în afară de enormitatea frontului rupt (80 km.), se isbea de depărtarea la care se aflau rezervele franceze. Ajutoarelor le-ar fi trebuit cel puțin 3 zile ca să sosească pe câmpul amenințat, iar englezii nu rezistaseră de cât o singură zi în mod efectiv.

Atunci, pentru prima oară spiritul francez manifestat prin comandamentul generalismului Pétain, s'a gândit la sacrificarea aviației pentru evitarea dezastrului. Și a fost înscrisă în analele războaielor minunea-minunilor, când 70 avioane franceze trimise să acopere spărtura celor 80 km. din centrul frontului englezesc, au însângerat, prin bombardament și prin focul mitralierelor, într'atăta trupele germane, — după cum mărturisește însuși Ludendorf, — încât le-a curmat tot avântul, îngăduind refacerea frontului englez.

După această incomparabilă probă a importanței sale, aviația s'a bucurat de toată atențiunea și la aliați. Franța în special, constituind-o într'un comandament special, a armat-o ireproșabil și a pregătit-o pentru faptul de arme ce i-a fost dat să îplinească la 14 Iulie acelaș an, când armata IV Gourraud a înfrânt a circea disperată ofensivă germană.

Victoria s-a datorit în special aviației care a „supra=sburat pe inamic“, cum afirmă înălțătorul Ordin de Zi, și a „ost preluđuil celei care avea să scape omenirea de asuprirea teutonă. De la acea dată, în toate ofensivele parțiale luate de aliați, pe rând cu armata VI De#goutte, ca a X=a Mangin, cu trupele americane întărite cu 6 divizii și 1000 tunuri franțuzești la St. Mihiel, din nou cu armata X, apoi, iar cu a IV=a, mareșalul Foch a încredințat diviziei aeriene în tot deauna rolul decisiv, punând-o să lucreze în masă, cu fiecare armată ce opera.

Și astfel, de fiecare dată, mergând la început înaintea trupele terestre ca să le aperse de prăpădul venit de sus, le-au însoțit la luptă efectiv în fimpul atacului, pentruca urmărind cu toată vigoarea pe inamic să-i interzică orice posibilitate de refacere.

Statisticele au arătat că n'a fost zi de luptă în care aviația franceză să nu fi aruncat asupra trupelor inamice cel puțin 20000 kg. bombe, mitraliind supra-viețuitorii cu sute de mii de gloanțe. Și să nu se uite că niciodată divizia n'avea în total mai mult ca 800 aparate, cele mai armate fiind cu patru persoane. La 14 Septembrie 1918, armata X Mangin, începe cu acelaș sistem să atace linia Hin-

denburg, organizată de germani din vreme, ca să zădărnicească orice tentativă de înaintare a aliaților. Dar la 8 Octombrie acelaș an, germanii nu mai dețineau nimic din ea. La 5 Noembrie următor, divizia aeriană lucrând mereu în masă, activează urmărirea cu atâta spirit de sacrificii și cu atâta efect, în cât după 6 zile numai, trupele cari la 14 Iulie cântaseră „Deutschland über alles“ la 40 km. de Paris ridicau mânilor, svârlind armele la granița Germaniei.

Prin spiritul său de jertfă, aviația a câștigat dreptul la toată recunoștința omenirii, iar prin puterea de care s'a dovedit capabilă se impune tot mai mult în viața popoarelor.

Comparativ cu celelalte arme de apărare și atac, este cea mai puțin costisitoare. Deținând recordul vitezei aduce reale servicii în economia națiunilor. Utilizată în timp de pace pe o scară tot mai înfinsă la transportul pasagerilor, mesageriilor, poștei, răniților, medicamentelor, etc., oferă piloților liberați din oștire posturi binemeritate, și le permite să-și mențină antrenamentul și cunoștințele la înălțimea cerințelor războinice.

Germania a fost prima țară, care a înțeles după război aceste avantaje, mai ales că dând toată atenția aviației, se pregătea de revanșă chiar sub ochii Comisiei de control a învingătorilor. După ce în 1925, i s'a ridicat limitarea la care îi fusese supusă puterea și viteza motoarelor, a demonstrat celor cari îi controlase până atunci, cum se poate transforma un avion comercial într'unul de război în câteva ceasuri, armându-l chiar cu tunuri în cupole cu eclipsă.

De-atunci aviația sa a făcut asalturi miraculoase.

Dela motoarele de 200 C. P. din 1925, au ajuns la 2000 C. P. cu 200 km. pe oră în 1927, iar anul acesta primele hidroavioane Superwall construite de firma Dornier pe coasta elvețiană a lacului Constanța, au fiecare 6000 C. P., pot purta 40 tone cu o viteză de 280—300 km. pe oră.

Susnumita firmă, împreună cu Junkers din Dessau și cu Rohrbach din Berlin, sunt casele furnizoare ale lui Lufthansa, asociația generală, care, sub energica îndrumare a doctorului Strans, directorul lui Deutsche-Bank, a federalizat toate întreprinderile în cari Germania își fărâmișise activitatea din cauza controlului aliaților.

Într'un viitor război piloții săi repartizați de acum flotei Mamuth, în escadrile de câte 3 hiperwall și superwall, vor căuta să atace flotele adversarilor, să le scufunde sau să le captureze, încercând să paralizeze toată viața economică a celor surprinși, dispunând apoi cu diviziile de avioane de soarta fiecărui stat rival în parte.

Pentru atingerea acestui scop, în cel mai nevoieș orășel se află o organizație afiliată lui Lufthansa. Nu există asociație culturală, muzicală, sportivă, economică sau autoritate publică, la care înaintea ori cărui alt articol din buget, să nu se voteze subvenții importante aviației.

Astfel s'a ajuns în primul an de liberare de control, la 1925, la un buget de 41 milioane mărci aur, ceace egalează în moneda franceză 328 milioane franci și în moneda noastră *trei miliarde lei, numai pentru aviație.*

În 1926, bugetul crescuse cu 140%, iar în 1927 Germania a cheltuit aproape 30 miliarde franci francezi, în timpul ce Franța abia își permitea luxul de 3 miliarde.

Deși restrânși în cadrul unui articol, am expus sumar ce ne așteaptă, oricine poate să-și dea seama că pentru păstrarea României independente în hotarele de astăzi, nu este suficient să afirmăm că cele dobândite prin jertfa ostașului român, rămân pentru vecie imprescrisibile...

Frontierele vor fi păstrate numai dacă vom fi capabili să le apărăm. Este un adevăr pe care însuși mareșalul Foch ni l-a amintit recomandându-ne: *să avem nădejde numai în forțele noastre.*

Dacă nu vrem să scriem cea mai tristă pagină, imediat după măreția întregirii neamului, să nu uităm o clipă că nu ne vom putea menține, dacă nu vom fi stăpâni cu totul pe aerul țării noastre. Și această stăpânire nu o putem asigura decât cu o puternică flotă aeriană, care să întâmpine pe a adversarilor la hotare, să o doboare înainte de a-și împlini scopul, sau să o forțeze a renunța la criminala-i intențiune.

Toate popoarele și-au creiat flotele aeriene mulțumită inițiativei particulare.

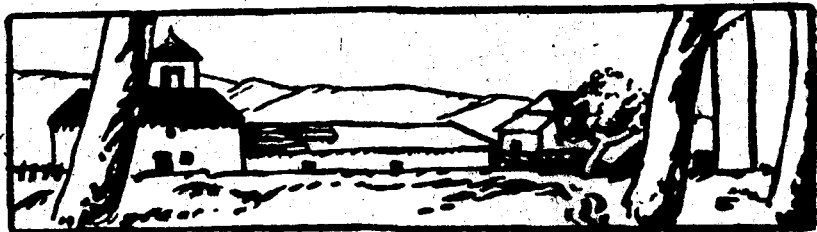
La noi, până în prezent nu s'a făcut mai nimic. Pentru aceasta, în anul acesta s'a închinat o zi aviației. În toată țara se adună ofrandele publice. Este timpul să ne gândim la soarta noastră fără să ne preocupăm dania, fără să ne măsurăm cu a vecinului. Să dăruim cu toții aviației banul nostru, căci pentru aceasta asigurăm viața celor mai dragi.

Români, faceți ca și celelalte națiuni, nu vă drămuți dania. Grupați-vă în jurul Asociației Române pentru Propaganda Aviației, înscriindu-vă în filialele ei, creindu-le, la nevoie, în cel mai apropiat oraș. Vărsați lunar contribuția voastră de cel puțin 20 lei la conducătorul asociației locale, care are îndatorirea să depună banii la sucursala Băncii Naționale. Cereți comitetului de conducere să vă expună la fiecare șase luni situația fondurilor, și nu găsiți, odihnă până nu veți dona încă un avion Flotei Naționale Aeriene.

Dăruți cu încredere, căci banul vostru nu e expus risipei. În capul aeronauticii noastre se găsește d. general Vasile Rudeanu, care, numit de curând comisar la singura fabrică de avioane ce avem la Brașov, este o garanție deplină că ofranda voastră nu va fi înghițită de tantiemele nesățioșilor.

Acest general destoinic, care în timpul războiului și-a atras laudele aliaților pe frontul de vest, a mănuit miliarde și a rămas cinstit cu sprijinul soldei sale. Pentru calitățile sale, soarta l-a ales să ne pregătească salvarea. Să ne grăbim a-i strânge fondurile, ca să răspundă așteptărilor noastre în cel mai scurt timp.

Maior invalid D. OANCEA

Ungaria și Alba-Iulia

În curs de zece ani, de când i s'a dat Ungariei să fie independentă și să aibă o viață politică de sine stăfătoare, opinia publică maghiară a fost indusă în eroare de presa națională și de cea liberalo-evreiască dela Budapesta, în privința raporturilor noilor provincii cu statele cărora au fost alipite. Presa națională tratează orânduielile din România cu un dispreț medieval, inerent firei magnatului ungar, și ajunge de obicei la tot felul de concluzii fanteziste, rezultante ale temperamentului inflamabil maghiar. Iar presa liberală-evreiască (ziarele *Az Est*, *Ujság*, etc.) privește situația din România prin prizma unui naționalism artificial, excesiv, care a culminat în relatarea tendențioasă a mișcărilor studențești la Oradea. Evreii sunt conduși în acțiunile lor de calcule reale și prin campania întreprinsă contra „huliganismului” românesc, vreau să presioneze indirect guvernul maghiar, care persistă a manifesta tendințe accentuate de guvernare de dreapta.

Ziarele *Budapesti Hirlap*, guvernamental, și *Pesti Hirlap*, independent-șovinist, primul în frunte cu faimosul scriitor șvab renegat Herczeg Ferenc, al doilea având drept colaborator principal pe cunoscutul renegat Rákossy (Krebs) Jenő, interpretează de zece ani orice manifestare de critică a sistemului de guvernământ, din partea reprezentanților noilor provincii, drept acțiune de desbinare și de râvnă pentru reîntronarea regimului vechiu de sub coroana sfântului Ștefan. Acești scriitori și publiciști, înconjuțați de o ceată de intelectuali în mare parte renegați, au produs o stare de spirit de o intoleranță intransigentă prin scrisul lor plin de otravă virulentă, alimentat de patima excesului de zel, care caracterizează de obicei această speță de oameni. O seamă de senatori și deputați, cari propovăduiesc despre sine că sunt încarnarea idealului aspirațiilor naționale ungare, pângăresc neîncetat instituțiile noastre publice și particulare, având numai cuvinte de ocară pentru străduințele de consolidare ale unui stat tânăr, care luptă cu dificultățile firești ale desăvârșirii. Nădejdiile fanteziei morbide a ungarilor cari diriguiesc opinia publică au fost în plină creștere în ajunul recentei adunări dela Alba-Iulia. Lupta dintre par-

fidul național-tărănist și guvernul actual a fost considerată ca antagonismul dintre Transilvania și vechiul Regat; cea dintâi, în virtutea tradiției și legăturilor istorice occidentale (înțelege: Ungaria), proclamând războiul sacru contra vechiului Regat, balcanic cu moravuri bizantine. Aici se referea presa maghiară la însușirile de „bărbat de ștat des-tonic“ ale dlui Iuliu Maniu, care „nu poate să-și transforme men-talitatea și concepțiile europene câștigate în școala politică din Buda-pesta“ și care simte dimpreună cu ceilalți conducători transilvăneni, „după ce au fost răpuși de șireții regățeni“, că au făcut o „greșală de neiertat“ când acum zece ani, „au oferit Transilvania pe tavă de aur“.

În acest sens preamărea această presă și pe Ștefan Radici, re-prezentantul aspirațiilor separatiste croate; în acest sens se brodau laude la adresa părintelui Hlinka; pe când azi, Ștefan Radici e prezentat în ochii opiniei publice maghiare ca un alcoolic cronic, influințabil, vani-tos și schimbăcios în vederile sale politice, iar părintele Hlinka e con-siderat ca vândut pentru arginții oferiiți din belșug de guvernul din Praga. După moșiuirea dela Alba-Iulia, în care s'a subliniat neclintita solidaritate națională, și după proba dată de ținuta cuviincioasă și res-pectul ordinii din partea țărănilor români; presa ungară decepționată descopere că d. Iuliu Maniu este lipsit de energia trebuincioasă con-ducerii mulțimii și, mai presus de toate, rămâne nehotărât în clipa decisivă... Ochii incorigibililor romantici unguri sunt zăntiți actual-mente asupra dlui I. Mihalache, radicalul tribun țărănist, care încercase să înfăptuiască „marșul spre București“. Ungurii se consolează, argu-mentând că sămânța revoluției a încolțit, criza de descompunere a statului „lipsit de baze morale“ este în curs și „bătăia lui Dumnezeu“ își va arăta în scurtă vreme roadele.

Cum adevărul nu poate fi ascuns pentru totdeauna, căci în temelii legilor firești el își croieste drumul spre lumina zilei, astfel suntem în situația să înregistrăm un început timid de venire la cu-noașterea reală a raporturilor transilvănene din partea ungarilor. În ziarul național-creștin *Magyarság*, redactat cu multă pricepere pentru clasa intelectuală mijlocie ungară, a apărut o serie de articole datorite lui Cserei János, (de fel din Ardeal) asupra situației generale din Transilvania.

Autorul arată, că de câte ori scrie presa budapestană că românii din Transilvania doresc din nou unirea cu Ungaria, ungurii minoritari din Ardeal zâmbesc trist, văzând atâta optimism nejustificat. După nenumărate decepții, zice Cserei, ungurii ardeleni au învățat, — ceea ce temperamentul maghiar pricepe greu, — a calcula cu elementele reale. Presa din Ungaria nu trebuie să uite că ungarimea din teri-toriile deslipite trăiește în comunitate complicată de nenumărate rețele economice și sociale cu alte popoare, cari azi alcătuiesc majoritatea în noile state. Presa ungară din Budapesta nu trebuie să uite că fără câștigarea sufletească a acestor popoare nu se poate închipui un aran-jament definitiv, în care ungarimea ar urma să joace un rol condu-ător, ce-l merită în baza istoriei. Această presă ar trebui, — în interesul cauzei iredentei, — să arate viitorul ce-l pregătește Ungaria.

naționalităților, cari în urma unei eventuale uniri vor deveni minorități. Presa iredentă maghiară în loc să atragă isteț și seducător naționalitățile din Transilvania, le batjocorește și le irită; ori, fără simpatia lor pasivă și tacită nu se poate închipui o nouă constelație de stat.

La întruniri publice românești, când se rostesc discursuri mai înflăcărâte contra regimului din București, se aud întreruperi răzlete amintindu-se fosta stăpânire ungară. Ori, aceste voci sunt amuțite prin faptul că oratorii citesc pasagii din articolele de gazetă din Budapesta pline de ocară la adresa poporului românesc. Și ele nu=și pierd efectul... Pentru a duce la rezultatul dorit, presa budapestană trebuie să fie informată real. Datele informative le poate obține numai dela conducătorii minoritari unguri, singurii competenți în materia aceasta. Lozinca călăuzitoare trebuie să fie *pregătirea armoniei sufletelor!*

Germanii au găsit formula compatibilă susceptibilității statelor unde viețuiesc consăngenii lor, înființând revista *Volk und Staat*, care veghează asupra intereselor germanilor, aflați în 14 state. Ungurii nu trebuie să se mărginească la revendicarea platonice a drepturilor istorice, ci să arate puterea convingătoare a soluțiilor practice. În acest semn trebuie să=și păstreze demnitatea prin ton cuviincios, contrar presei evreești, care oscilează între extremitatea pacifismului camaraderesc și a naționalismului intolerant. Așa vorbește Cserei.

Deși se arată călăuzit și el de mirajul iredentei ungare, punerea la punct a presei budapestane cu privire la avalanșa de injurii adresate românismului, este un simptom ce merită să fie înregistrat, mai ales că în urma lui întâmpinăm voci în surdină, desamăgite, că românii din Ardeal sunt tot atât de neîndurați aderenți ai unității naționale și teritoriale, ca și „regățenii“. Multă vreme a fost obiectul de ironie tăioasă în presa ungară Universitatea dela Cluj, unde „învățători dela saț și bărbieri șarlatani au ajuns profesori universitari.“ Rectorul Universității, „în exil“ din Seghedin, văzând anuarul Universității din Cluj, a fost cuprins de o durere sufletească și și=a vărsat amarul patriotic într=un articol, detestând metoda de struj, cu care se privesc sforțările culturale din Transilvania. Constată cu mirare, că numărul profesorilor este aproape dublat decât era în epoca maghiară. Conferențieri celebri dela Universitățile străine sunt invitați să țină cursuri și numeroși studenți obțin burse dela stat ca să=și desăvârșească studiile în străinătate. Zilele trecute, contele Kebelsberg, ministrul Instrucției, a adus elogiul dlui dr. C. Angelescu, despre care a afirmat că este un priceput specialist în materie de instrucție publică. Din această pricină, ministrul ungar a fost atacat violent de presa soviniștă, căci „a laudat pe calăul școlilor minoritare, care duce o campanie rafinată balcanică pentru stărpirea ungarilor...“

Așa se sbat îndrumătorii opiniei publice maghiare, încercând să satisfacă exigențele imperioase ale intereselor reale și orgoliul acestui popor romantic, care crede în absurdități chimice și ale cărui sentimente se exploatează de speculatorii inconștienți ai idealurilor lui.

Budapesta, Mai 1928.

M. B. RUCĂREANU

Cronica politică

Diversiuni de sfârșit de sezon

Dupăce primele însuflețiri s'au mai potolit, învingătorii au început să-și caute o ținută. Căci, nu știm dacă ați observat, după Alba-Iulia n'au fost decât învingători. În mod firesc, partidul național-țărănist își proclama victoria în trandafirii considerații de ordin tehnic. Sprijinit pe reportajele elogioase ale presei „independente“, d. Iuliu Maniu a vorbit la Cluj, accentuând isbânda. „Sute de mii de cetățeni ai Ardealului îndurerat“, într'un „entuziasm de nedescris“, au poruncit guvernului, dușman al națiunii, să-și facă bagajul și au declarat, în fața lui Dumnezeu, că numai partidul național țărănist poate feri țara românească. Apoi, satisfăcut, d. Maniu, care numai de glasul poporului ascultă, a plecat în grabă la București și a vorbit ceva foarte tainic cu d. Barbu Știrbei, care de asemenea, se știe, este însăși vocea, inima și voința poporului.

Trăiască, deci, democrația!

De cealaltă parte a baricadei, sărbătoarea n'a fost mai puțin strălucită. Guvernul dlui Vintilă Brătianu exultă de fericire că la Alba-Iulia nu s'a întâmplat nimic. Ce dovadă mai bună de autoritate și spirit de ordine ar fi putut să se producă în sprijinul justificării lui, acolo unde se află! Deși partidul național-țărănist, care se prefinde cel mai popular partid politic din țară, răscolise masele până în adâncuri și dase acel ultim atac cu toate forțele adunate, nimic nu s'a schimbat în situația guvernului. Dimpotrivă, slăbiciunea dovedită a adversarilor i-a întărit poziția și i-a dat o nouă rațiune de a fi.

Deci, veselie și guvernare!

Dar, ciudat lucru, n'au trecut prea multe zile dela aceste mani-

festări diverse în sensul lor dar atât de aidoma în aspecte, și cele două tabere învingătoare au simțit nevoia să se agite din nou. Somnul nu li-a fost prea legănat pe laurii isbânzilor proclamate. Învingător la Alba-Iulia, partidul național-tărănist a descoperit târziu că mai are ceva de cucerit. Inamicul n'a capitulat, și reduta puterii n'a căzut moale în mâinile dlui Aurel Dobrescu, amicul și mandatarul poporului. De aceea d. Maniu, a scos dibaciu din buzunarul redingotei sale numai colțul unui plan năstrușnic, misterios și decisiv, pe care partidul național-tărănist îl va pune în aplicare dacă porunca dela Alba-Iulia a poporului nu va fi ascultată. Mai puțin discret, un aghiotant clujan s'a grăbit să declare la gazetă, că se pune la cale ceva teribil. Țara va fi organizată sistematic pe județe, plăși, comune, familii și indivizi, sub directa supraveghere a fioroșilor „chemăriști”, pentru a fi gata la momentul oportun. Mai mult nu se divulgă, dar se lasă să se înțeleagă că de rândul acesta nu va mai fi nicio cruțare. Până la una-alta însă, câțiva fruntași ai partidului național-tărănist, cari simțeau nevoia să respire ceva mai liber, s'au constituit în misiune separată și au plecat să asiste la congresul agrarienilor cehoslovaci. Diversiune necesară din mai multe puncte de vedere. Descomplectat în cadrele marelui stat major, partidul național-tărănist își justifică inactivitatea de după „victoria” dela Alba-Iulia; iar la Praga, neobosiții fruntași ai democrației române au avut prilejul să vadă o manifestație populară de un mare și adânc înțeles educativ pentru ei.

Folosindu-se de acest armistițiu, ceilalți învingători s'au adunat la București pentru a se proclama de utilitate guvernamentală. D. Vintilă Brătianu a vorbit cu un suspect optimism de necesitatea de a se sacrifica, dsa și oamenii dsale, în interesul țării, iar d. Duca a citit un lung pomelnic de merite liberale, pe care adunarea a hotărât să-l trimită tuturor organizațiilor județene ale partidului, pentru a fi popularizat.

E inutil să insistăm mai mult asupra acestor diversiuni de sfârșit de sezon, pe cari le semnalăm. Ele vorbesc de la sine și mărturisim că ne e milă de acești învingători, cari se trudesec atâta să nu-și mărturisească înfrângerea.

Indreptățire

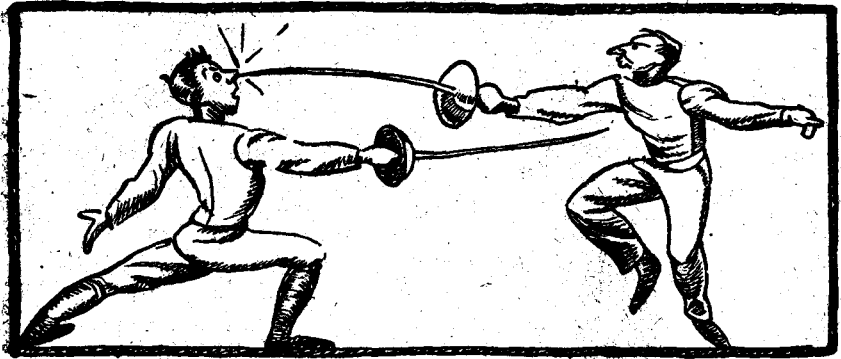
O singură justificare logică are d. Vintilă Brătianu de a se menține la putere. Ni-o furnizează pomelnicul meritelor citit dăunăzi de d. Duca: să dea țării „stabilizarea monedei și creditul cerut de interesele sale”. Cum vrei să plece guvernul, când are de realizat o problemă așa de importantă? Urască-l adversarii cu cea mai neagră ură, deteste-l poporul întrunirilor publice și poporul celălalt, care stă acasă și geme sub povara nevoilor lui din ce în ce mai apăsătoare, guvernul trebuie să rămâie și să facă stabilizarea. E o profundă rațiune de partid, care-i poruncește să înfrunte toate uzanțele constituționale și toate probele de impopularitate. Partidul liberal s'ar desminti pe sine însuși, dacă ar abdică de la dreptul lui divin de a prezida la repartitia bunurilor materiale în această țară.

Partid de concepție bancară, partidul liberal s'ar sdruncina grav

în structura lui intimă, dacă ar lăsa ca măcar o singură roțiță din rânduiala vieții noastre economice să fie așezată de o mână profană. Cu atât mai mult opera stabilizării, contra căreia concepția economică a partidului liberal a luptat până la capătul puterilor sale, nu poate fi abandonată, pentru că ea trebuie să se facă în cea mai bună comunitate cu interesele specifice ale partidului liberal.

Cei cari credeau că guvernul va cădea înainte de stabilizare au fost de o înduioșătoare naivitate. Cum și-au putut ei închipui că guvernul naționalizărilor și al politicii vamale protecționiste va lăsa să-i scape momentul acesta așa de rar, al urcării valorilor bancare la Bursă, care a făcut peste noapte atâția oameni fericiți? Cum și-au închipuit ei, că vor renunța liberalii de a ține cârma aparatului regulator al vieții economice în clipă hotărâtoare ca acestea? Partidul liberal și-a pus în joc toată rațiunea lui de a fi, și-a riscat până la desperare ultimele rezerve de autoritate și prestigiu, numai pentru a nu-i scăpa momentul stabilizării. Impotriva tuturor bunelor regule de prudență politică și-a asumat acum un an, în condițiuni dezastruoase, răspunderea guvernării. Uzat de o guvernare de patru ani în condițiuni destul de grele, partidul liberal știa ce-l așteaptă punând la cale lovitura de la 4 Iunie; iar acum, când cu prețul atâtor jertfe a ajuns la limanul unicului său scop, orice amenințare e zădarnică. Guvernul va face stabilizarea, e singură soluție de a-și găsi o compensație, după atâtea pierderi...

D. I. CUCU

GAZETA RIMATĂ

Premii naționale

*Ziarul „Rampa“ a propus,
ca marele premiu național
pentru proză să fie acordat
anul acesta d-lui N. Iorga.*

*Propunerea e excelentă
Și, pudic, o îmbrățișez.
E drăgălașe, e decentă,
Unde e urna, să votez?
Ne-a dat atâtea mari volume
Fecundul nostru învățat,
Că, pentru bunul său renume,
E drept să fie 'ncoronat.
Politica nu prea se 'ndură
Să premieze-așa ușor.
Mai bine e 'n literatură:
Ai scris? Mai scrii? Ești scriitor!*

*Dar, dacă-ar fi să se 'ntregească
Sărbătoreșcul obicei,
Și țara-ar ști să răsplătească
Din plin, pe toți frunzașii ei,
Eu aș topi, spre pilda vremii,*

Medalii pentru toți cei buni,
Și, democrat, aș cere premii
Pentru războinicii tribuni...
Întâiul premiu pentru proză
L'aș da lui Mihalachè 'n dar,
Și l'aș purta 'n apoteoză
Cu micul său abecedar...

Nu l'aș uita nici-o secundă
Pe bravul, scumpul Ciceo Pop,
Venit în lume pe o undă
De dinainte de potop.
El are-o dragoste păgână,
Un vechi și pătimaș amor
Pentru gramatica română:
L'aș premia, ca orator!
În culmea meritafei glorii,
Desigur, n'ar mai fi sărac,
Și l'ar cinsti toți muritorii,
Pe Cicerone din Chelmac!

La Bădăcini, în sihăstrie,
Cum stă de singur și pustiu,
Un premiu pentru poezie
Putem să-i dăm și lui Maniu!
Inchipuirea lui nomadă,
Pornind, pe aripi, la război,
Inchiagă-o Alba-Iuliadă
Cu cinci milioane de eroi...
Dar, dintre toți, cel mai de seamă
E Jean Tehaș, bărbat cochet,
El concurează, fără teamă,
În frunte: că-i analfabet!..

METODIU AZ-BUCHI

— gramatic și critic de artă —

I N S E M N Ă R I

Restitutio in integrum. — Soluția noastră pentru deslegarea crizei politice românești n'are nevoie să mai fie repetată. Am arătat-o limpede, încercând să amănunțim argumentele, pe cari ea se întemeiază. În dorința de a ajunge la o concluzie logică, n'am amestecat niciun artificiu de calcul, care să scape, hoștește, de sub controlul spectatorului obiectiv. Am raționat fără întortochieri și fără subterfugii, fiindcă, de când cuoul lui Columb, ba mai dinainte, toate soluțiile fericite au strălucit printr'o surprinzătoare simplitate. Am spus așa: Acum un an se găsea la cârmă guvernul prezidat de d. general Averescu. Era liniște în țară, și — cece se întâmplă mai rar — era liniște și'n Parlament. Prima jumătate a anului financiar se încheiase cu frumoase excedente. Poziția externă a României părea mai consolidată decât oricând. Nicio umbră de primejdie la hotare. Nicio turburare

îngrijorătoare înăuntru. Totuș, acest guvern a fost nevoit să plece, în mijlocul unei vijelii răscolite din senin, pentru a face loc guvernului prezidat de răposatul Ion I. C. Brătianu. Nimeni nu era în stare să găsească motivul *real* al acestei schimbări de regim, în afară de nerăbdarea partidului liberal de a prinde nou în mâini frânele guvernării, la o răspântie pe care o socotea primejdioasă existenței sale. Astăzi suntem acolo, unde vedem cu toții că am ajuns. În țară fierbe duhul rău al răzvrătirii, și dincolo de graniță a început să se înrădăcineze credința, îngrijitoare pentru prieteni și îmbucurătoare pentru vrăjmași, că România e amenințată în însăș puterea de viață a unității sale. Punând față în față tabloul rezumativ al stărilor de-acum un an și privilegiștea alarmantă a situației de astăzi, scoteam concluzia normală: Indepărta rea guvernului prezidat de d. general

Averescu a fost, fără îndoială, o greșală cu urmări grele, pe cari le recunosc chiar aceia, cari sunt răspunzători de făptuirea ei. Această greșală mai poate să fie încă reparată prin readucerea la postul de comandă a omului, care, de trei ori până acum, și-a slujit patria în clipe de grea cumpănă.

Am prevăzut, firește, și obiecțiunile cari s'ar putea aduce soluției noastre. Vremea pierdută nu obișnuiește niciodată să se întoarcă înapoi. Nu ne mai întâlnim a doua oară cu același joc al întâmplărilor. Nu ne mai regăsim nici pe noi înșine. Povestea frământărilor omenești își adaugă, an cu an, un capitol nou. Istoria, orice ar zice istoricii, nu se repetă niciodată. Prin urmare, nici noi nu putem să tragem cu buretele peste evenimentele celor douăsprezece luni din urmă, revenind, ușori și zămbitori, la punctul de plecare. Să șicem, că a fost o experiență nefericită, și să ne scuturăm de consecințele ei...

Nu, suntem departe să nădăduim așa ceva. Cea mai mare parte din câștigurile trecutei guvernări sunt pierdute. Redobândirea lor nu se va face, mecanic, printr'o singură formalitate constituțională. Suntem gata, deci, să examinăm dificultățile unei reîntoarceri la ceea ce a fost acum un an. Piedicile ar fi în număr de trei: presa, opinia publică și alegerile. Se știe, că după retragerea guvernului prezidat de d. general Averescu, partidul poporului a suferit o imundă campanie de calomnii. Opinia publică a fost uluită de această avalanșă a minciunii. Alegerile din urmă n'au fost favorabile acestui partid. Ne întrebăm, însă: ce valoare au aceste obiecțiuni, când campania de calomnii s'a stins rușinată, când minciunile s'au răsuflat de mult, și când alegerile din urmă au fost aranjate după cunoscuta formulă liberă?... Ce concluzii se pot scoate de aici? E cași când ar voi cineva să cumpere adevărul cu bani falși!... a. h.

Filantropie cu bombă. — Vecinii noștri bulgari au suferit deunăzi o mare nenorocire națională. Vechiul pământ al Balcanilor, martor al atâtor ciocniri între popoare, și-a scuturat coama, ca un uriaș mâniat împotriva piticilor, a înghițit cu lăcomie oarbă orașe liniștite, a prăbușit gospodăria așezate, a aruncat pe drumuri sute de mii de pribegi, silind pe oamenii să-și caute adăpost de avalma cu păsările cerului, sub frunziș de copaci și în văgăunile stâncilor. Oamenii sunt, însă, furnici încăpățanate și rebele. Ei își refac, încetul cu încetul, mușuroaiele lor distruse de cutremur, căutând de-alungul ruinelor, urmele așezărilor dărâmate.

Ajutoare au sosit, mângâietoare, de pretufindenii, ca picăturile de rouă pe buza arsă a unui însetat. Liste de subscripție au fost lansate, firește, în primul rând printre bogații țării lovite de nenorocire. Regiunilor norocoase, cari au fost ferite de cataclism, li s'a cerut să contribuie la refacerea căminurilor risipite în bătaia vântului. Mulți au fost aceia, cari și-au înțeles datoria, și-au apreciat norocul și au dat. Dar au fost și de aceia, cari au făcut urechia surdă, sau au aruncat pe talerul întins o ridicolă fărâmitură.

Fără de acești avari fără suflet, mijloacele de înduișoare nu reușesc aproape niciodată. Bulgarii, cetățeni obișnuiți cu soluții drastice, au adoptat o metodă foarte convingătoare. Pușin politicoasă, dar, n'aveși ce spune, originală. Iată-o. Săptămâna trecută, câțiva necunoscuți (pe cari, presupunem că poliția bulgară îi caută) au așezat o bombă sub locuința a doi bancheri din Sofia, cari au refuzat să dea obolul lor pentru sinistrajii rămași fără acoperământ. Bomba a avut năstrușnica idee să explodeze la vreme, aruncând în aer zidurile elegantelor apartamente ale celor doi bancheri. Victime omenești, din întâmplare, n'au fost. Explozibilul s'a arătat mai milos decât cu-

tremurul de pământ... Cei doi ban-cheri n'au rămas, bineînțeles, pe drūmuri, căci asemenea persoane reușesc mai ușor să descopere un adăpost. Lecția de morală, cu toate acestea, credem că a prins. Pentru a evita săvârșirea unui al doilea gest de protestare, rudă de aproape cu cel dintâi, victimele bombei s'au grăbit, desigur, să onoreze din belșug cu numele lor cea mai apropiată listă de subscripție, care le-a ieșit în cale.

Ciudată rețetă pentru a vindeca pe magnații banului de meteahna zgârceniei! Să inspire semenilor tăi sentimente creștinești cu ajutorul unei mașini infernale, nu e o soluție banală. Unde nu ajută predica, să intervină dinamita!... Noi ce să spunem? O fi dând metoda violență rezultate imediate, dar par'că mai mult preț are filantropia de bună voie..

Alegerile din Germania. — După ultimele alegeri din Franța, cari au fixat fizionomia politică a Republicei pe un nou termen de patru ani, recenta consultare a voinței populare în Germania a sosit la timpul potrivit pentru a lămuri mai bine legăturile viitoare dintre cele două țări vecine.

Trimful partidelor republicane moderate în Franța, ca și menținerea la cârmă a guvernului prezidat de d. R. Poincaré, însemnează, pentru cine e deprins să privească evenimentele externe într'o perspectivă cuprinzătoare, o orientare serioasă pe căile sigure ale realității. A biruit politica de consolidare internă a Republicei, întemeiată pe raportul de forțe rezultat în urma războiului mondial, cu tendința limpede de a sluji prin toate mijloacele posibile, ideea, atât de debilă încă, a păcii europene.

Oricât s'ar părea de paradoxal, victoria relativă a partidelor de stânga în Germania întărește aceeași concepție și servește aceeași cauză. Succesul comuniștilor nu trebuie exagerat. Cele câteva

mandate câștigate în plus de prietenii Moscovei nu vor reuși să schimbe structura viitorului Parlament al Reichului. Să nu se uite, că Germania mai poartă încă amintirile revoluției spartakiste, că Internaționala a III-a și-a instalat la Berlin un cuib puternic de propagandă bolșevică, și că numerosul proletariat german din compactele regiuni industriale a rămas un teren foarte prielnic de agitație pentru formulele ademenitoare ale socializării. În schimb, reușita social-democrațiilor majoritari n'are pentru ce să inspire vreo îngrijorare. Social-democrații germani, în armura lor de doctrină și cu mijloacele lor tactice speciale, nu sunt adversarii unei participări la guvernare alături de partidele burgheze, dovadă coaliția încheiată la Weimar cu democrații în vederea unei asemenea eventualități.

Idéa păcii europene a dobândit, astfel, încă un sprijin prețios. Indrumările politice germane nu se vor resimți, nici de amestecul tulburător al spiritului de revanșe, nici de suspecta atătare comunistă. Un guvern al Germaniei, care nu va mai suferi nicio sugestiune din partea „dreptei“, va reuși ușor să părăsească terenul vulcanic al urei, să lase la o parte gândurile agresive, și să îmbrățișeze, în convingerea că face un serviciu patriei sale, un program de treptată și complectă reconciliere cu dușmanii de ieri ai Germaniei.

Acestea sunt posibilitățile. Vor fi ele, măcar în parte, îndeplinite?

Manifestație cetățenească. — Delegația partidului național-tărănesc s'a întors acum patru zile dela Praga, unde, dacă voiți să ne credeți, nu prea știm bine ce a căutat. Această nedumerire a noastră n'a împiedecat, ca fruntașii întorși din călătorie să fie foarte bine primiți la întoarcerea lor în țară de către membrii partidului, cari, dacă sunt tot

atât de puţin documentaţi - caşi noi în privinţa rostului acestei excursii politice peste graniţă, sunt mai uşor de convins, că totul s'a petrecut în favoarea democraţiei şi spre binele ţării. De aceea, după cum se grăbeşte să ne anunţe gazeta *Patria*, un mare număr de amici au ieşit întru întâmpinarea eminenţilor bărbaţi politici în gara Cluj, salutându-i la sosire, şi urându-le un, emoţionant bun, sosit.

Aceasta se chiamă, în limbajul în-susfleit al oficiosului naţional-ţărăniş, o impunătoare „manifestaţie cetăţenească”. Manifestaţiile cetăţeneşti au devenit în partidul naţional-ţărăniş o adevărată calamitate. Incepând cu adunarea dela Alba-Iulia, unde întreaga populaţie a Ardealului, în costume de sărbătoare, a proclamat pe d. Iuliu Maniu rege ne-încoronat al României, şi sfârşind cu ultima întrunire publică de pe peronul gării Cluj, nu există prilej de demonstraţie politică, pe care îndârjiţii adversari ai guvernului să nu-l folosească. Poporul nu se poate abţine să nu manifesteze, oridecâteori are în faţa sa pe unul din fascinatorii săi tribuni. Bărbierul se opreşte cu briciul în mână, când rade delicatul obraz al dlui dr. Alex. Vaida, şi strigă din adâncul foalelor: „Trăiască partidul naţional-ţărăniş!” La masă la „Maionul Mura”, când chelnerul sprinten sosesşte val-vârtej cu ciulamaua destinată fostului învăţător dela Topoloveni, el nu se poate abţine să nu exclame maşinal ordinul: „Faceţi piramide! Jos ciocoi! O fleică pentru d. Mihalache!” În sfârşit, nu vă puteţi închipui ce primire sărbătorească i se face dlui Cicio-Pop, oridecâteori apare într'o şedinţă a consiliului de administraţie la *Banca Românească*...

Popularitatea îşi are, după cum vedeţi, avantajele şi desavantajele ei. Ori-unde se strâng şapte naţional-ţărănişti, e o adunare naţională. De câteori sosesşte acasă unul din conducătorii par-

tidului, rudele îl aşteaptă pe peron, şi manifestaţia cetăţenească e gata. Nimic din ce săvârşesc aceşti, mântuitori ai patriei nu scapă atenţiei obşteşti. Dl Virgil Madgearu a vizitat ieri Târgul Moşilor. Ura! Ura! Ura!

Programe şi realizări. — Zilele trecute, comitetul de direcţie al partidului poporului a ales o comisiune, care să facă propuneri pentru modificarea programului acestui partid. Chestiunea poate alcătui conţinutul unei ştiri de informaţie politică, şi nu ni-am fi ocupat de ea aici până ce n'am fi cunoscut concluziile comisiunei, dacă un ziar „independent” din Capitală nu s'ar fi pripit să ridiculizeze hotărârea comitetului de direcţie al partidului poporului. „Independentului” ziar i se pare, că e cel puţin ciudată ideea revizuirii, şi crede că poate face glume ieftine pentru galeria credulă a simpatizilor momentane.

Nouă ni se pare cel puţin deplasată gluma. Sunt la noi partide, cari au programe, dar nu simt nicio obligaţie să le realizeze. E cazul partidului liberal, care are un program intact, frumos fipărit în broşuri de propagandă pentru naivi, şi care oricât ar revizui, vorba eroului caragealian, n'ar modifica nimic. Sunt alte partide, cari n'au nici programe, şi deci n'au nici ce să realizeze. E cazul partidului naţional-ţărăniş, care face politică la voia întâmplării şi vrea să fericească ţara cu soluţii rămase însă necunoscute vulgului. Revizuirea, în cazul de faţă, este inoperantă, pentru motive lesne de înţeles. Dacă, totuşi, într'un caz sau într'altul s'ar fi vorbit de aşa ceva, tema de glumă ar fi avut o justificare.

Nu în aceeaşi situaţie e partidul poporului, care are un program, care în două guvernări a dovedit că ştie şi poate să-l realizeze, şi care, oricât s'ar supăra d. Maniu, va mai fi chemat să

conducă destinele acestei țări. Dator e, deci, să se pregătească pentru a corespunde vremurilor în idee și în faptă. Pentru aceste cuvinte ne întrebăm de ce se arată necăjit „independentul” confrate? S'ar părea, că deprins a admira într-o vreme „realizările” de lângă program ale partidului liberal, iar acum pasionat de absența programului în politica partidului național-tărănist, nu poate să înțeleagă o revizuire, care înseamnă o conștiință politică firească la un partid mereu atent să corespundă rolului său în viața noastră politică. Dar dacă nu înțelege, nu e un motiv să faci glume, și încă de proastă calitate.

Partidul misterelor. — Ați ghicit: e partidul național-tărănist. Înainte de adunarea dela Alba Iulia, care s'a sfârșit așa cum ați văzut, se răspândise pe întreaga suprafață geografică a țării zvonuri foarte grave și foarte tainice, al căror înțeles zadarnic se trudeau să-l descifreze cei rămași departe de secretele zeilor. Cu aerul cel mai întunecat din lume, cu priviri încruntate și cu glasul coborât în catacombe, frunții dădeau de veste, că la Alba Iulia se va petrece ceva neașteptat, un soi de bombă politică, de pe urma căreia guvernul va sări în aer, iar d. Iuliu Maniu se va instala ca dictator al fericitei României, ai cărei cetățeni vor fi cei mai mulțumiți și mai mândri locuitori ai Europei. Democrația avea să învingă printr'un salt îndrăzneț, cu executarea căruia se însărcinaseră cei inițiați.

Vă amintiți ce anunțau gazețele. (Păcat că aceste organe efemere ale exagerării nu sunt păstrate, în asemenea împrejurări, de naivii cititori, cari cred în scrisul lor de douăzeci și patru de ore). Presa de pe strada Sărindar, încalte, pusese în funcțiune toate sursele sale pentru a prooroci începutul unei ere noi în mult iubită noastră patrie. Ziua cele-

bră de 6 Mai 1928 trebuia să fie piatra de graniță despărțitoare a două lumi, destinată să rămână în istorie alături de 14 Iulie 1789: luarea Bastiliei... Cu o singură deosebire! Ceeace fusese, la Paris, deslănțuirea vijelioasă a unei mișcări improvizate în fierbințeala unei clipe, avea să devină, la Alba Iulia, o operație dinainte calculată, cu trucuri și surprize, puse la cale de un excelent regizor revoluționar, cutezător, ingenios și original...

A trecut, însă, și ziua faimoasă de 6 Mai 1928. Istoria n'a înregistrat nimic. Bastilia a rămas în picioare. Revoluția, cum s'ar zice, s'a amânat. Fie că avioanele dela Londra nu s'au pus în mișcare; fie, că totul se reducea la o sperietoare; fie, că a lipsit, în momentul decisiv, curajul acțiunii; e indiferent, rezultatul final a fost acelaș, misterul a rămas în aer, iar d. Iuliu Maniu și mai departe în opoziție... Acum, iață că povestea reîncepe. Frunții național-tărăniști se strâng din nou în mici comitete cu aere de conspiratori, șoptesc în dreapta și în stânga lozince cu înțelesuri vagi și amenințătoare, făuresc la întuneric proiecte pline de umbră, o urzeală infernală, ale cărei fire sunt, toate, în mâinile șefului! Totul e pregătit pentru clipa când șeful va da ordinul așteptat. Atunci se va petrece acel ceva formidabil, care a făcut „relâche” la Alba-Iulia. Atunci va începe o eră nouă... Atunci va învinge democrația... (Vezi mai sus.) Partidul național-tărănist s'a transformat într'un partid al misterelor. Membrii săi se adună, mascați, prin subterane, poartă lungi pelerine, se recunosc prin semne cabalistice, și conspiră la umbra felinarelor oarbe. Ca în „Misterele Parisului”, pe care le citeau bunicele noastre cu atâtea emoții! Povestea, ca toate romanele-foleton, are o formulă favorită: „va urma!” Să așteptăm, deci, urmarea!